

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

MARTYRIUM SANCTÆ ET MAXIMÆ
BENEDICTÆ MARTYRIS EUPHEMIÆ,

autore Simeone Metaphraste.

16. Septem-
bris.
Cap. 1.

Festū Mar-
tis apud
Chalcedo-
nem.

IOCLETIANO tenente scepra Romani Imperij, Prisco autē Asiæ Proconsule, aduersus Christianos grauis spirabat persecutio, sauaque & formidabilis. Erat autem Prisco assessor quidam Sophista, nomine Apellianus, fungens munere sacerdotij dei, qui apud eos falso nominatur, Martis. Cū ergo huius adulterini dei festum instaret anniuersarium, literæ & edicta per vniuersam venerunt Chalcedonem. In ea enim peragebantur sacrificia, nam ibi erat templum Martis, & insigne illius simulacrum. Vocabant autem edicta ciues ad festum, & eos, qui habitabant circa Chalcedonem. Minabantur vero mortem & supplicia ijs, ad quos erant ventura, si non persuaderentur, vt adorerent dæmones. Tubæque clarè sonantes & terribiliter, erant signum conueniendi ad templum. Quibuscunque ergo execranda quidem sacrificia & abominanda eiusmodi religio erat odio, eotrā autem firma erat sanctitas, & pietas, & fides in Christum, ij vitantes congressionem cum impijs & concilium vanitatis, per quasdam classes se in domibus includentes, aut in solitudinibus, vacabant precibus & orationibus, veroque & soli Deo cultum offerebant rationalem. Quorum vnus quoque erat chorus, qui in primis benedicta & clara martyre Euphemia decorabatur.

Cap. 2.
S. Euphemia
parentes.

Euphemia, inquam, quæ conuenienter suo nomini vniuersum orbem terræ sua fama erat complexa. Quæ patrem quidem habebat quandam è senatu, & qui aliquot gesserat magistratus: erat autem ei nomen, Philophrōn, matrem vero valde piam & honestam, quæ vocabatur Theodorosia: quæ etiam à Deo donum data fuerat omnibus egentibus, illorum faciens omnia, quæ sua erant, & cuius erat in eos manus larga & munifica. Ex quibus orta Euphemia, apparuit gemen radici conueniens, ramus annuens ad pietatem veramque religionem, & longè pinguis fructus misericordiae. Cū illud ergo dæmonum perageretur sacrificium, non negligendum, sed maximè curandum ducens hunc coetum piorum Apellianus, cū de eo diligenter inquisisset, & certior esset factus, ea significat Proconsuli. Protinus autem comprehenditur cū multa alia multitudo Christiano-

Euphemia
cum alijs
conprehēditur.

rum, tum ipse quoque diuinus chorus, in quo erat præclara hæc virgo Euphemia, quæ & corporis pulchritudine, & virtutis specie, & ætatis flore, & generis claritate, inter eos lucebat veluti stella lucidissima. Ad quadraginta autem & nouem, congregatorum erat ille sacer chorus. Qui cū fuissent comprehensi, producti sunt in conspectum Proconsulis. Ille autem eos prius inducens admonitione, conabatur abducere à pietate, bonis terræ volens eos demulcere, qui cupiebant cælestia: dicebat enim; Sacrificate magno deo Marti, vt eius beneuolentia, & ab Imperatoribus danda felicitate vos dignos efficiatis, & plurima consequamini munera & honores. Cui diuinus ille chorus, tanquā vno animo & vno ore; Nos, dixerunt, o Proconsul; Deum verum colere didicimus, cuius verbo ex ijs, quæ non erant, constitutum est vniuersum, cælum, & terra, & omnia, quæ sunt in eis: neque vllum alium deum scimus, præter hunc, neque adorare (Absit, Rex Christe) sustinebimus. Tua autem dona & honores, alios alliciant, eosque, qui sunt pusillissimi, & parua concupiscunt, deliniant. Hæc enim à nobis paruifunt, & vix vllam eorum ducimus rationem, cū solum amemus honorem, qui est in cælis, quem, vitam immortalem & regnum Dei vocamus. Sic quidem dixit ille gloriosus exercitus, qui habebat ducem benedictam Euphemiā.

Constantia
martyrum.

S. Euphe-
mia Chri-
stianorum
dux.

Cap. 3.

Tyrannus autem ne sic quidē desperans fore, vt eis persuaderet, sed sibi bonam de eis spem præbens, (admirabatur enim illos aspiciens, & videns illorum liberale ingenium, & generosos spiritus, neque volebat tam pulchrū & ornatum coetum poena affici) fecit rursus periculum martyrum constantiæ, & pro viribus studuit eos à sua traducere sententia: Cū videam, dicens, in vobis multam elucere intelligentiam, de vestra mutatione nondūm spem abijcio, sed scio fore, vt mihi credatis consulenti ea, quæ sunt bona & vtilia, & non pro honore eligatis ignominiam, & pro delicijs, & gloria

gloria dedecus, & videre tam pulchrā iuuentem & florem corporis, quæ sunt omnibus hominibus iucundissima, grauibus tormentis affici & laniari. Ad hæc rursus liberè sancti: Nos, dixerunt, ô Proconsul, eadem rursus dicimus, quod maximum existimamus dedecus, si cum mentem & intelligentiâ à Deo acceperimus, deos nomine ea, quæ non sunt solum muta & surda, sed etiâ mente & sensu vacua. Quæ autem nobis inferes supplicia, tantum abest, vt ea existimemus terribilia, vt contra magis timeamus, nè, si sint leuia & moderata, non possint esse satis accuratum testimonium Dei in nos virtutis & potentia. Sed nè prolixiori vtaris oratione, fac eius rei periculum: & tunc scies aperte, nos facilius laturos esse cruciatus, quàm tu sis intenturus.

Eccè quid efficit magnus Christi amor.

Ad iram Tyrannum accendit hæc oratio, & statim tormentis subiecti fuere martyres. Tormenta autem fuerunt non parua, neque paruo tempore durarunt, sed ad nouendecim dies fuere producta. Sciunt autem omnino, quicumque rerum asperarum & tristium faciunt periculum, quod plagis corporis rursus accedentes alia, cum prior dolor nondum emarcuerit, sed sit adhuc in ipso vigore, ijs, qui patiuntur, efficiunt grauem sensum & intolerabilem. Atque tribunal quidem martyres, qui cædebantur, producebat quoridie, veluti in theatrum. Deinde post plagas eos quoque excipiebant carceres, alia afflictio accedens afflictioni, & dolorum additamentum. Tantum autem aberat, vt illi ea dolorem existimarent & molestiam, vt etiam gauderent dupliciter, & quod propter Christum punirentur, & quod propter rerum molestiarum augmentum, bona quoque quæ erant in spe, accessionem acciperent. Cum iam autem dies adesset vigesimus, à Tyranno rursus viri accersuntur preclari, cum quibus gloriosa quoque aderat Euphemia, veluti in medio stellarum luna toto orbe plena, pulchrè & iucundissimè resplendens. Quid ergo eis Tyrannus? Ea, inquit, experti, quæ nunquam putastis fore vt experiremini, an aliquod salutare & vobis vile consilium ceperitis, dicite. Satius est enim, vt relicta hac vanâ & nouâ gloriæ cupiditate, & mitentes soli vestra vitæ malo vestro repugnare, quod omnes faciunt, id vos quoque faciatis, & accedentes sacrificetis. Christi autem fortis exercitus simul cum benedicta Euphemia. Quousque, dixerunt, ô Iudex, reipsum decipis, res aggrediens, quæ non possunt fieri? Putare enim posse te nos à nostra traducere sententia, perinde est, ac si putes posse te transnouere stellas à sua statione vel motione, aut transferre aliquid ex ijs, quæ sunt immobilia. Quamobrem satius est, vt à tuo errore conuertaris, & verum Deum agnoscas, qui fuit tuæ salutis optimus dispensator.

Cap. 4. Dixit cruciantur martyres.

Letantur in penis.

S. Euphemia insit lunc in medio stellarum martyrum.

Maiori ira percitus Priscus, iubet crudis loris feriri vultus sanctorum, pro bonis verbis mala facta rependens stolidus. Illi autem hoc quoque nouum fortiter ferentes tormentum, euaserunt facie splendidiore, sanguine quidem è carne defluente, opificis autem gratia reddente pulchros & elegantes eos vultus, quos effinxerat. Contra autem, qui flagellabant defessi, ceciderunt in terram semimortui. Sed alij quidem sancti iussu Iudicis rursus conijciuntur in carcerem, donec eos transmitteret ad Diocletianum, (sic enim constituerat Apellianus) benedicta autem ante tribunal eius stabat Euphemia: existimabat enim fore, vt sola sic facile induceretur. Cum itaque curasset, vt ea proximè sisteretur, vt se familiaritate magis insinuaret? Crede mihi, aiebat, tibi optimè consulenti, ô Euphemia, & accedens magno deo Marti sacrificata, nam sic quidem & liberaberis ab omnibus molestijs, citra laborem autem lucraberis, quæ sunt maximè optanda, nempe vt & diuitijs, & gloria potiaris, & agas deinceps vitam beatam & felicem. Christi autem martyr. Mulierem quidem videns, ô Iudex, inquit, putas posse facile decipere? Videbis verò me non esse, vt existimas, mulierem tuis insidijs expositam. Confido enim in Christum, quod adiutricem habens inuictam eius dexteram, tuas callidas superabo insidias. Postquam ergo sic responso victus fuit Tyrannus, & qui solo adpectu putabat se posse quod volebat efficere, ab vna contemnebatur femina, pudore quidem fuit affectus? pudor autem mouit iram. Res est enim eiusmodi supercilium, cui accessit potestas. Deinde perinde à ea, quæ præcesserant, tormenta parua esset arbitratus, & quæ imponere non possent necessitatem, noua excogitauit. & iubet construi rotas inauditis quibusdam machinis, quæ carnes premere, & ab ossibus exprimere, & ipsa confringere possent violentissime, & in eas sapientissimam injici Euphemiam.

Cap. 5. Cæduntur loris vultus martyrum.

Iudex blanditur S. Euphemia.

Irridetur ab ea.

Postquam autem ipsæ machinæ dicto citius fuerunt constructæ, & martyr in eas erat injicienda, validis continuò in se paratis armis, nempe diuina Crucis figura, ac ea

Cap. 6. Figura diuine Crucis.

*eis, valida
arma Chri-
stianorum.*

signata, aut, vt melius dicam, munita, aduersus rotas processit, nullam quidem vultu ostendens tristitia, sed se uero & honesto vultu, Deumq; benedicens, & aperte ostendens se ijs, que pro ipso patiebatur, admodum gaudere. Quinetiam proferens aliquid generosum & valde dignum eius candore. Tuę rote, dicebat, o Tyranne, & he imbecillę tuę machinationes, maius mihi accendunt Christi desiderium. Hęc audientes ministri, rotas versabant, quàm poterant fortissimę, grauiorem sensum doloris martyri afferentes. Quamobrem eius quidem membra & partes confringebantur, & dirumpebantur, & diuellebantur omnes compages: mens autem non abscedebat à Christo: sed in cælum tollens oculos, vnde se sperauit habituram auxilium. Domine mi, clamabat, Iesu Christe, animę meę illuminatio, fons vitę, qui das salutem eis, qui in te confidunt, adis nunc mihi adiutor, & cognoscat ab omnibus, quod tu es Deus solus, certa spes eorum, qui in te habent fiduciam, & quod non accedent mala, neque appropinquabit flagellum tabernaculo eorum, qui te altissimum suum posuerunt refugium. Sic quidem martyr est precata? Deus autem effectum reddidit, quod precabatur. Cęlestis enim continuò adueniens virtus, momento temporis facit hęc omnia. Eam quidem soluit à rota? corpus autem curat à plagis adeò pulchrę, vt ne minimum quidem vulnerum vestigium in eo appareret. Deindē etiam ministros iniquitatis specie terrens terribili, facit vt non operentur. E rotis verò egressa gloriosa certatrix, non solum conspecta fuit integra & sana, sed etiam vultu alacris, (O admirabilem tuam, Christe, virtutem) cum alijs etiam patientibus, sepe in sit tristitia in vultu eorum, qui spectant, & sunt humaniores.

*Horrendū
supplicium
rotarum.*

*Soluitur di-
uinitus à ro-
tis s. Euphe-
mia.*

Cap. 7.

Sed Aethiops non dealbatur, & lignum incuruum non dirigitur, & cancer recte ingredi non docetur. Hęc Priscus sceleratus, & cuius nullo modo poterat curari vitium? Nam cum diuinitus factum esset tale signū, ille, vt qui esset suis dijs cęcius, non solum nihil intellexit, sed minatus est etiam se esse viam exsursum martyrem. Illa autem nequaquam se, reprimens. Ad tempus quidem est, inquit, O Tyranne, ignis, quem mihi nunc minaris? & citò quidem accenditur, citò etiam à volente extinguitur. Neque ego sum tam pusilli & abiecti animi, vt hunc ignem formidem. Non, per sacra certamina eorum, qui se pro Christo strenuē & fortiter gesserunt, hoc quidem mihi vllum affert timorem? sed illum ignem extimesco, ille mihi vel solum in mentem veniens ignis est terribilis, qui manet eos, qui Christum negant, vt qui aternam habeat operationem, & ne tantillum quidem desinentem. Itaque Tyrannus quidem ad effectum deducens ea, quę minatus fuerat, inbet accendi fornacem, quę valde aleretur pice, sulfure, stuppa & sarmentis. Et alta quidem erat flamma quadraginta & quinque cubitos. In ignem autem iniicienda martyr, induit arma trium puerorum, nempe preces? & contra ignem accendit ignem orationis, & oculos in cælum tollens? Deus, inquit, qui in excelsis habitas, & humilia intueris, qui Babylone tres pueros, propter tuam legem igni traditos, per sanctum Angelum tuum à malis illasos conseruasti, & eis rorem desuper immisisti, tu quoque mihi tuę ancillę adis adiutor, quę pro tua, o Christe, decerto gloria. Sic dixit: & cum figura Crucis rursus, tanquam alijs armis, seipsam armasset, stabat parata, expectans iussum Tyranni.

*Ignis terre-
stris transi-
torius, infer-
nalis verò
perpetuus.*

*Psal. 137.
Dan. 3.*

Cap. 8.

Cum autem ille iussisset eam in ignem conijci, & eam manus essent lictorum comprehensurę, Victor & Sophthenes, qui precerant ijs, qui ad hęc inseruiebant, ad Priscum accedentes. Quod ijs quidem, quę imperas, prompto & alacri animo inseruiamus, aiunt? etsi multos habeamus testes, non alios, quàm tuos oculos producimus. Nunc autem non possumus tangere corpus huius virginis. Videmus enim viros stantes ad spectu formidabiles, nos quidem toruē admodum intuentes, & paratos virginem defendere, & eam efficere flamma superiorem. Quid enim aliud sibi vult, quod ignem huc & illuc dispergunt? Postquam autem hęc audiuit Priscus, eos quidem, vt qui iam, à cultu deorum defecissent, mittit in carcerem? Cæsarem autem ac Varium (sic enim vocabantur) sufficit in eorum ministerium. Et illi quidem prompto & alacri animi studio egregiam virginē Euphemiam, cedente diuina virtute Angelorum, (neque enim poterant ipsi mutationem suscipere ad pietatem) iniiciunt in fornacem. Sed eos continuò arguebant res in animę, & puniebantur impij. Ignis enim repente effruescens, & in orbem circumfusus, quomodò prius Babylone, vltus est eos, qui iniecerant? Gloriosa autem virgo perindē ac si non ad supplicium, sed ad recreationem tradita esset & delicias, mansit quidem aliquandiu ab igne illa? securissimē autem

*Dan. 3.
Ignis sancta
non laedit.*

autem mouebat labra ad hymnos diuinos, aura molli & roscida eam refrigerante.

Postquam autem & flamma contabuit, & in Cæsarem & Varium diuinitus im-
missum supplicium alios ministros procul disperfit, egreditur martyr adeò integra
& illaesa, vt ne in tunica quidem ignis vllum seruaret vestigium. Sed ipsam quidem
rursus vinctam tenebat custodia. Die autem sequenti educit Proconsul Victorem &
Sosthenem, & iussit eos sacrificare dijs suis. Illi autem Nos, aiebant, O Proconsul,
magno prius errore implicati, quomodo tu quoque hucusquè, nunc tandem bono
Dei nutu respicientes, digni habiti sumus, qui veritatem agnosceremus per hanc vir-
ginem. Scias ergò nos neque dijs in animis sacrificaturos, (Absit, vt simus adeò emo-
tae mentis) neque tuis esse cessuros edictis. Postquam hæc dixissent, abducti sunt in
stadium, & iussi sunt pugnare cum bestijs. Illi autem imperatum lubenter accipiebant,
& exultabant, non solum quòd existimarent esse satius decertare cum feris, quam
cum tam malis hominibus, sed etiam quòd per dentes ferarum erant illi confracturi
maxillas bestia, quæ caret carne. Quod quidem cum precari essent, audièrunt de
cælo vocem, quæ significabat fuisse auditam eorum orationem. Cum ergò immissa
fuisset bestia in martyres, & in eos insilissent, graui flagello incitata, nempe fame,
& eos solum momordissent, & bibissent sanguinem, (Oportebat enim ad effectum
deducillorum preces) abstinuerunt à corporibus, & ea nullo modo deuorârunt.
Nam neque tunc negligens erat gratia, quæ prius Danieli frenauit ora leonum: &
sic breue pro Christo martyrium pertulerunt athleta. De ipsis autem sacris corpo-
ribus cura fuit ijs, qui ex pijs erant paulò studiosiores, vt ea tollerent, psalmisque &
hymnis mandarent sepultura.

Die autem sequenti pro Iudiciario tribunali præsidens Tyrannus, gloriosam Eu-
phemiam educit è carcere. Et erat quidem læta vultu, animo autem lætior. Submis-
sè verò canebat accedens ad Iudicem hæc cantica Dauidica: In via testimoniorum
tuorum delectata sum, tanquam in omnibus diuitijs. In iustificationibus tuis medi-
tabor, non obliuiscar legis tuæ: & quæ deinceps consequuntur. Dicit ergò ei Tyran-
nus: Quousquè te adeò afflicta despicias, & deos quidem molestia afficis, & ipsum
ad iram pronocas Imperatorem? Fæc aliquid sapienter, & persuadere dijs offerre sa-
cificium. Illa autem: Snaues, inquit, nobis ò Iudex, vt aliquid sapienter faciamus:
& quidnam fecerit quispiam sapiētius, quam non persuaderi, vt lapides inanimos &
surdos, deos existimet? quomodo contrà persuaderi, plenum est stultitia, & nec li-
berum quidem ab insania. His dictis ira percitus Tyrannus, ad nouū conuertitur sup-
plicium. Lapidem & ferrum tale tormentum instruxerunt. Illi quidem à tor-
mentoribus instrumentis suspensi per angulos, ferrum autem violentia lapidū susque
deque assidue attractum, sic lacerabant corpus virginis. Cum autem sic cruciaretur
virgo, nec muliebre aliquid præ se ferret aut illiberale, sed Deo etiam ageret gratias,
propter quem hæc ferebat, defessa quidem erant licitorum manus, machina trahen-
tes lapides, rursus verò lapides, qui vi trahebantur, contriti erant, & in minuta fra-
gmenta dissoluti. Martyr autem in his omnino cernebatur illaesa.

Sed ne sic quidem Priscus iram remisit & supplicia, graue quidem esse arbitrans
& ridiculum, si videretur superari à foemina. Sed ignorabat stolidus, quòd non eò,
quòd vim afferret, superior, sed eò, quòd non persuaderet, victus potius videretur.
Iubet ergò in medio stadio effodi magnam cisternam, aqua autem impleri, & in eam
inijci, quæcunque animantia carni ora alit mare. Deinde iussit ijs, qui aderant, vt
martyrem quamprimum adducerent, & in eam inijcerent, sic protinus excedendam
à bestijs. Postquam ergò cognouit hoc beata, sua sponte adstans, exprobrabat Ty-
ranno, quòd res aggrediretur adeò inefficaces aduersus Christi seruos: & quòd vi-
deretur improbus, & haberetur ludibrio. Deinde cum manus in cælum sustulisset,
& oculos implèset lachrymis: Lux mea, dixit, Iesu, mea gloriatio, mea vita, adiutor
meus imbecillitatis, qui in rebus dubijs facilem exitum inuenis? qui belluæ quidè ven-
trem, Ionæ pulchrum fecisti thalamum? leonum autem ora, reuereri Daniele? tu
sine, Domine, valida & inuicta tua conserua dextera, vt sim quidem argumentum glo-
riæ ijs, qui tuam colunt potentiam: vultus autem impiorum, dedecore impleam &
ignominia. Cum sic precata esset, & se toto signasset corpore, in aquam forti &
generoso animo insiluit. Bestia autem protinus quidem cum magno impetu acces-
serunt: postquam verò fuerunt prope corpus martyris, cibi omnino sunt oblita, &
functæ sunt munere satellitum, & martyrem excipientes, eam dorso suis sustinebant,

Cap. 9.
Nota rem
admirandā.

Victor &
Sosthenes
conuertun-
tur.

Ingens mi-
raculum.

Dan. 6.
Suffocatur,
sed non deuoratur
à
bestijs.

Cap. 10.

Psal. 118.

Atrox sup-
plicium S. Eu-
phemie, nec
eo læditur.

Cap. 11.

Item aliud,
sed semper
manet vir-
go illaesa.

Ion. 2.
Dan. 6.

Toto cor-
pore se cru-
ce cõsignat.

perindè acsi eius curam gererent, nè quid ei graue eueniret in aquam descendenti.

Cap. 12.

Priscus autem apud se conijciens, quæ fiebat admirabiliter, erat quidem animi dubius, & admirabatur: cum adspicere autem ad lucem veritatis, & intelligere quanam esset eorum, quæ sunt, virtus, non posset, vñ denam hoc esset, rogabat Apellanum. Eccè enim, vt vides, & ignis, & plagæ, & rotæ, & bestia, ab vna femina victa sunt omnia. Ille autem (Quid enim aliud existimasset scelestæ animæ, & ad diuinam lucem planè cæcutiens) præstigijs & artibus magicis adscribebat vniuersum, & eam sic dicebat efficere, vt esset superior. Cui Proconsul, perindè ac mentis profunda penetrans, & altiore inducens interrogationem: Cur autè, inquit, non vlti sunt eam dij, cum malos odio habeant? Ille verò cum non posset veram reddere rationem, imbecillitatem nominabat benignitatem: Cum sint, inquit, clementes, ei pepercunt. Interim martyr, cum integra & illæsa emerisset ex aqua, videntibus omnibus, adstitit coram Proconsule. Tyranni autem simul inter se diserebant, non in occulto, sed palam: ita vt qui aderant, audirent, & aliquid lucrifacerent ex ijs, quæ dicebantur, suos deos aut demones defendentes: & præstigijs & artem magicam attribuebant martyri, & ea dicebant ipsam aquas superasse. Propter hæc cum Priscus simul cum assessore perplexo esset animo, & nescirent quidnam facerent amplius, tanquam in consiliū suam adhibentes sæuitiam, ad puniendum rursus se contulerunt.

Diuina virtus tribuitur artibus magicis.

Iohan. 8.

Quid enim possent aliud facere, cum essent discipuli eius, qui fuit homicida ab initio? Illi ergò rursus exculperunt lapides, & effecerunt acutos ferreosque obeliscos, & ferras sunt fabricati: deindè iusserunt etiam fodi fossam, quæ acutos hos lapides, & obeliscos, & ferras latentes infixas esset habitura, pauca terra ei desuper infusa, vt procedens martyr, in eam imprudens incideret, & sic interiret. Existimabant enim stolidi, eam illa solū posse vincere arte magica, quorū iam accepisset prius cognitionem, & idè studebant efficere, vt non esset manifestum periculum. Eos autem latebat, quòd tu, Domine, qui corda hominum seorsum finxisti, es cum ipsis, & intelligis omnia opera ipsorum.

Psal. 32.

Cap. 13.

Certè cum eam vrgerent ministri, vt per eum locum transiret, in quo fossa facta fuerat, illa quidem, cum nihil omninò præuidisset, quæ autè cohabitabat gratia, ipsam subleuaret, percurrat supra constructam fossam, perindè acsi terram non tangeret, sed alata sublimè ferretur. Deindè quid sit? Res iusta, & per quam cognoscitur Deus iudicia faciens, & factum reuerà dignum ea, quæ omnia intuetur. Prouidentia.

Psal. 56.

Vide mirabile iudicium Dei.

Psal. 105.

Quidam enim ex ijs, qui martyrem traducebant, fortè ignorantes paratas insidias, & volentes, postquam illa sine lapsu transijt, eodem vti transitu, vt id totum, quod à diuino Dauide dictum est, esset prædictio eius, quod tunc factum est: nempe illos quidem fodisse foueam, & in eam fossam, quam fecerant, cecidisse: cum repente fracta esset, quæ in superficie disiecta erat terra, inciderunt in foueam: & cum in illa acuta incidissent instrumenta, celeriter interierunt. Sancta autem cecinit hymnos, quibus Deo agebat gratias; Quis loquetur, dicens, potentias Domini, auditas faciet omnes laudes tuas, Domine? Quoniam flagellatam ancillam tuam à flagris illæsam conseruasti? Quoniam ab igne rapuisti? Quoniam à bestijs, & aqua, & rotis custodisti: & à fossa conseruasti. Et nunc Domine misericors, libera animam meam è manu eius, qui à priscis temporibus est hostis natura: Peccata iuuentutis meæ, & ignorantias meas nè memineris: sed guttis tui sanguinis, quæ pro me fluxerunt, expurga fordes meæ carnis & spiritus. Tu es enim purgatio, sanctificatio & illuminatio seruorum tuorum. Et illa quidem hæc est precata, & non fuit fraudata sua petitione.

Psal. 124.

Cap. 14.

Priscus autem rursus aliam fossam martyri excogitat, quæ non afferebat interitum corporis, sed animæ: & circa fidem creabat periculum. Nam cum eam accersuisset, & iracundiam quidem & superbiam deposuisset: denso autem vellere lupum texisset, & maximam simulasset lenitatem: Tu quidem, inquit, falsa es: nec est mirum: es enim femina: Sed nos quoque in te præclaram virginem: quod vtinam factum non esset: nimis fuimus petulantes. Quorum nobis dans veniam, sacrificia magno deo Marti: & te tantæ excipient diuitiæ, & tantum mare bonorum, vt omnium illorum oblita, honestè deinceps viuas & iucundè, vt talem decet virginem, tam pulchram, & tam clarâ genere. Reuerà autem benedicta Euphemia Tyrannum generosè & viriliter intuens: O vafra, inquit, anima, dolo plena & amaritudine: O mens demoniaca, humanam imitata speciè, nunquam cessabis nugari, & frustra scelerata inire consilia, & aduersus Christi seruos laqueos tendere innumerabiles? Ego nunquam sacrificabo demoni-

Iudex sanctam virginem fraude nimitur euertere.

Egregiè ab ea contemnitur.

monibus & simulacris, maximè cum me Dominus toriès defenderit, cum tam multis operibus demonstràrit veritatem, cum tam apertè & citra vllam controuersiam, vestram arrogantiam dedecore affecerim, & eorum, quæ colitis, arguerim imbecillitatem, atque aduersus errorem tam præclaram adeptam sim victoriam. Iudicarer ego tibi planè ridicula, vel potiùs digna lachrymis apud eos, qui rectè sentiunt, & timent Dominum. Ablata ergò scena, & agno, quem arte suscepisti, & simulata mansuetudine, ipsum solitum nobis Priscum ostende, cum, quæ est ei grata, frivuita & audacia, & illa fac, quæ sunt tibi cordi facere, aut potiùs, quæ magister & præceptor tuus tibi suggerit diabolus.

Priscus propter hæc ira repletus (Breui enim depræhensa fuit simulatio, & feles exiit crocoton) iubet martyrem virgis verberari grauiissimis. Cum autem virgis casta, plagas simul irideret & Tyrannum, is ad maiorem iram accensus, proponit quidem ferras acutas, & ferreas sartagine sicut iubet autem ferris quidem in duas partes secari corpus martyris, sartaginibus verò dissectas carnes valdè eliquari, vt vsque ad ipsa ossa dissoluerentur in cinerem. Cum autem ferræ adducerentur ad corpus virginalle, perindè atquè si adamantinam aliquam tangerent materiam, eis quidem obtundebatur acies, & secandi vi priuabantur: ignis autem exinguebatur, & martyr conseruabatur illæsa. Sed quid hæc ad animam, quæ est sua sponte surda, & non potest vllam piam suscipere cogitationem? Etenim cum hæc fierent, Priscus idem esse pergebat, & non cessabat aduersus Deum bellum gerere. Nam lux quoquè, quæ est amica omnibus, non est amica, sed inimica agris oculis. Quamobrèm rursus producit in stadium benedictam Euphemiam, & iubet eam decertare cum bestiis. Illa autem, vt quæ quòd non citiùs ad suum sponsum excederet, sed vincula corporis adhuc ferret, agrè ferens manus simul, & mentem, & oculos tollens ad Christum. Domine, inquit, omnis principatus, ostendisti in me tuam inuictam potentiam, & dexteram inexpugnabilem: arguisti dæmonum imbecillitatem, tyrannorum amentiam: me tormentis & plagis effecisti fortiozem: nunc quoquè sicut eorum, qui præcesserunt, cædem suscepisti & sanguinem: meum quoquè suscipe sacrificium in anima contrita tibi oblatum, & in spiritu humilitatis: & in tabernaculis sanctorum & choris martyrum meam acceptam animam fac requiescere. Quoniam es benedictus in secula.

Ea sic precante, in ipsam immittuntur quatuor leones, & tres ursæ. Quæ diuisim & preces illius exauditas fuisse, & magnum à Deo factum, in ea miraculum ostendunt. Nam leones quidem & duæ ursæ, cautè simul & reuerenter ad eam accedentes, plantas eius pedum humanè deosculabantur: tertia verò ex ursis, cum parùm quidem momordisset carunculam, vulnus quidem nequaquam fecit, fuit tamen occasio eius ad Deum decessus sextodecimo Septembris. Vox autem è cælis resonans, admirabilem vocabat Euphemiam ad diuina tabernacula: Accurre, dicens, ad datorem coronarum, quæ pulchrum certamen decerrasti, & iam cursum perfecisti, acceptura præmia tuorum certaminum. Voce adhuc resonante, magnus terræ motus conuulsabat ciuitatem, & magis, quàm vllas res creatas, corda eorum, qui inhabitabant. Vndè etiam illius parentes opportunitatem nacti & potestatem, non flentes, sed lætantes, illud martyricum & preciosum corpus, non aliorum manibus, sed suis credentes, in loco quodam non procùl à ciuitate, Chalcedone, honorificè simul & piè sepelièrunt: pulchram accipientes mercedem eius educati-
onis, quòd dicerentur patres talis filia, & darent Deo fructum, benedictione & oblatione quauis sacratiozem. Quoniam cum decet omnis honor, gloria & adoratio nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Cap. 15.
Ceditur
virgis atro-
cissime.

Iubetur fet-
tis ferreis
secari, sed
no leditur.

Obijciunt
bestijs.

Oratio ei.

Cap. 16.

Reddit
Christo pu-
rissimam ani-
mam.

Sepelitur à
proprijs pa-
rentibus.

ILLV.

ILLVSTRE MARTYRIVM SS. LVCIAE ET
GEMINIANI, AVTHORE ADONE TRE-
uirorum Archiepiscopo.

16. Sepem-
bris.

A suo filio
S. Lucia ac-
culatur.

Eius fortis
animus.

Fustibus
caeditur.

Illæsa ma-
ner in fer-
uenti plum-
bo.

Geminia-
nus conuer-
titur.

Baptizatur.

Dire cruci-
atur cum S.
Lucia.

75. martyres
occeduntur.

S. Lucia cū
focio decol-
latur.

ROMAE natalis sanctorum Luciae & Geminiani, Imperatore Diocletiano, iudicibus Abofrasio & Megalio. Manerat autē beata Lucia in viduitate annos trigintasex. Totius autem vitae eius fuerunt anni septuagintaquinque.

Quae acculata à filio suo Euprepio, quod Christiana esset, iussit eam Diocletianus Imperator sibi adduci, & dixit ei; Audio, quia reum illum Crucifixum confiteris, & deos nostros derides. Nunc ergo si parata es viuere, parati sunt dii omnipotentes, ut eis offeras thura, ut possint tibi esse propitij, & viuas. Sancta Lucia respondit; Nec sibi sunt propitij, nec cultoribus suis, nam mihi propitiabitur Dominus meus Iesus Christus, pro cuius amore parata sum ignem, vincula, & quas volueris, poenas sufferre. Audiens Diocletianus constantiam fidei eius, iussit eam trahi ad carcerem, ubi consolationem diuinam promeruit.

Reducta autem iterum ante Diocletianum sedentem pro tribunali, extensa est gloriosa femina, & fustibus diutissimè verberata. Et ecce terramotus subito factus est, & templū Iouis ita subrutum, ut nec lapis super lapidē aedificij remanserit. Diocletianus autem ollam aeneam adduci fecit, eamque pice & plumbo iussit impleri, & in circuitu ligna aggregari, & succendi, sanctamque Luciam intrā ollam demergi, ubi sancta Dei psallens, triduo vixit.

Mittens verò Diocletianus, qui renunciaret ei, si tota iam in cinerem esset resoluta, is qui missus fuerat, intimaui rediens Imperatori, quod absque vlla læsione sana viueret. Tunc impius tanto miraculo nullo modo ad credendū Christo incitatus, iussit ut onerata ferro & plumbo, per ciuitatis plateas duceretur.

Peruenit autem ante domum hominis prapotentis, nomine Geminiani, in cuius domo dæmonum simulacra innumera erant. Dumque sancta Lucia domum ipsam pertransisset, subito columba alba velut nix descendit de caelo, & super caput Geminiani, tertio figurans crucem, resedit. Geminianus respiciens, vidit sibi patere caelum, & statim arripiens cursum, peruenit ad locum, ubi iam sancta Dei torquebatur. Et prosternens se pedibus eius, coepit narrare quod viderat, & baptismi lauacrum expetere. Reducta est igitur beata Lucia in carcerem.

Erat verò quidam sacerdos, Protasius nomine, cui nocte apparens Angelus Domini, monuit ut iret ad carcerem, & Geminianum, qui fontem salutis requirebat, baptizaret. Qui cum euigilasset, festinus abiit, & beatum virum aqua salutari lauit. Post diem tertium exhibita est sancta Lucia Diocletiano, & cum ipsa Geminianus, de quo iam Imperator audierat. Quos ille poenis grauissimè afflictos, diuque tortos, tradidit cuidam peruersissimo iudici, ut quod decrat poenarum, ipse suppleret.

Qui primò iussit ceruices eorum fustibus contundi. Et mox terramotu facto, camera domus iudiciariae cecidit, & iudicē impium oppressit. Deindè sancti martyres exhibiti sunt Abofrasio, sub quo & lxxv. martyrium impleuere, qui visis miraculis, quae circa sanctos suos Dominus operabatur, crediderant. Hic iudex impiissimus post sanctorum horum martyrum necem, ob equum eius à diabolo incitatum, de lapideo ponte præcipitatus in flumen est. Corpus eius postea nullo loco repperit. Deindè beata Lucia, & sanctus Geminianus, à Megalio viro consulari arctati, post laudabilem victoriam martyrij, gladio animaduersi sunt xvj. Calendas Octobris. Quorum corpora rapuit quaedam mulier Christiana, nomine Maxima, & ut decuit martyres, sepeliuit.

VITA

VITA S. EDITHÆ VIRGINIS, REGIS AN-
GLORVM EDGARI FILIAE, GRAVITER SCRIP-
ta, sed nomibilibi hinc inde mutato stylo per Fratrem

Laurentium Surium.

BEATA virgo Editha, filia fuit Edgari Regis, & Vulfrudi regij ducis filia: quam quidem Vulfrudem Rex sibi perpetuo regni consortio coniungere statuerat, sed illa à partu absoluta, deinceps continenter viuere, quàm ille cebris seruire, maluit, Christi amore eam inuitate. Itaque monacharum habitum apud Vuilthoniam è manibus sancti Etheluardi Episcopi accepit, exemplisque & virtutibus proficiens, virginibus mater spiritalis præfecta est. Porro beata Editha sub matris cura relicta, tandem Rege assentiente, in eodem monasterio monasticam vestem induit. Eam verò mater non auro, non monilibus, non multiua-

16. Septembris.
Cap. 1.
S. Edithæ parentes.

Eius mater sic monialis.

Item Editha.

rio ornatu, sed literarum ac virtutum splendore instruxit. Inter multa autem sanctorum hominum exempla, quæ tum in codicibus lectitabat, tum coram intuebatur, aut auditione discibat, cognatorum præsertim & propinquorum suorum, vehementius accendebatur virginæ integritatis palma sanctissimæ amicæ suæ Edithæ, quæ Edgari Regis & patris eius germana foror erat, & in monasterio Polleluuortensi provincia Vuercuici, meritorum signis, perinde vt ipsa Vuilthoniæ, clarebat.

Sororibus quidem Martham, Christo verò se Mariam exhibebat. Erga omnes officiosam se ministerijs impendendis præbebat: hospites omnes in Christi visceribus complectebatur, ita abstinentiæ dedita, ac si epulis interesset: ita ad epulas accedens, vt à frugalitatis studio nõ deflueret. Terrenos fauores prorsus deuitans, morbidis ac humana ope destitutis sese impendebat, liberisque regijs leprosos anteferebat: & quanto quisque videbatur morbis deformior, tanto illa propensiori animi commiseratione erga illum humanior & ad inseruendum promptior erat. Rectè ea dici poterat cæcorum oculus, debiliu adminiculum, indigentium vestis & alimonia, desolatorum omnium solamen.

Cap. 2.
Eius virtutes.

Cilicio asperissimo ad nudam carnem utebatur, interim nitidis vestibus extrinsecus induta. Cumque beatus Etheluardus quandoque vidisset eam ornatiori habitu ingredientem, ait ad eam: Non his, filia mea, indumentis itur ad Christi thalamum, nec externo cultu corporis delectatur sponsus celestis. Illa verò interni conscia habitatoris, ita respondit: Crede mihi, pater, nequaquam deterior mens, Deo adspirante, sub hoc tegmine deget, quàm sub pelle caprina. Habeo Dominum meum, qui non tam vestem, quàm mentem attendit. Sensit ergo vir Dei in virgine gratiæ authoritatem, nec ausus fuit in ea cõtristare summum iudicem Deum. Lærabatur potius Dominum in sanctis suis omnia pro sua voluntate moderari, puramque mentem & in purpura & in sacco placere Deo.

Cap. 3.
Cilicio affligit corpus.

Hæc sancta virgo dicit, vt celet sanctitatẽ suã, cum esset asperissimo cilicio induta.

Vbicunque Editha ingrediebatur, Crux Christi illi comes aderat: Crucem in fronte, in pectore, in itinere, in omni opere suo præferebat. Cum aliquandò escas suo more in disco efferret, in sinu pauperis condendas, à latere puer accurrit elemosynam petens. Porrexit ea cum solito Crucis signo: mox ille puer disparuit, ita vt prorsus ab illa non videretur. Quindecim annos natam pater eius rex Edgarius tribus monialium monasterijs, Vuintoniensi, Berckingeni, & tertio cuidam Abbatisam præfecit: sed ea ab illa domo, in qua Deo seruire cõperat, auelli non potuit: effecit autem, vt singulis illis monasterijs spiritalis matres tanquam magis idoneæ præponeretur, malens matri subesse, quàm alijs præesse: potiusque timere matrem, quàm alijs imperare. Defuncto autem patre Edgardo, & succedente ei filio Edouardo adhuc infantulo, in somnis vidit sancta oculum suum dextrum sibi excidisse. Idque sororibus referens, simulq; exponens: Videre mihi, inquit, videor hanc visionem fratris mei Edouardi portendere casum. Nec diu post Edouardus, dum cupit inuisere fratrem suum Ethelredum, à filijs iniquitatis, vt in eius historia videre licet, occisus est. Cumque regni proceres virginem sanctam è monasterio extrahere, & in paterno solio, vti plerisque nationibus foeminae dominantur, collocare vellent, & tandem etiã vim intentarent,

Cap. 4.

Nõ vult esse Abbatisa.

Edouardi regis cõdes. Vide 18. Martij. Respuit regnum.

adeò illa non assensit, vt faciliùs saxa in plumbum verti, quàm virgo Christi à suo proposito & Dei seruitio abduci posse videretur.

Cap. 5.

S. Dunstân
vita habe-
tur 19. Maij.

S. Dunstan
nus prædi-
cit S. Edi-
thæ obitû.

Cùm autem in honorem beati Dionysij ecclesiam condidisset, & sanctum Dunstanum ad eius dedicationem inuitasset, vidit is sanctus pontifex sacram virginem crebrò pollicem dextrum extendere, & eo signum Crucis pingere in fronte sua. Quo ille delectatus, apprehensa dextera manu virginis, dixit: Ntquam putrescat hic digitus. Paulò post inter Missarum solennia in lachrymas vir sanctissimus prorupit, rogantiq̃ue Diacono suo cur fleret, suspirans, & ab imo pectore trahens vocem: Hæc, inquit, Deo dilecta anima, hæc gemma siderea, ad patriam sanctorum ab illuue terrena & hac arumnosa vita rapietur. Neque enim flagitiosus hic mundus tanta lucis presentia dignus est. Tertio & quadragesimo abhinc die occidet nobis hæc stella luculenta. Ecce autem tolluntur ex ergastulo nostro sanctorum lumina, & nos in tenebris & umbra mortis sedemus. Nos pigros senes damnat ætas immatura, dum nobis dormitantibus, illa cælos penetrat.

Cap. 6.

Obitus eius

Appropinquante verò hora, qua de mundo erat migratura ad Dominum, adest S. Dunstanus, & exhortationibus atque precibus animam eius communiens, à corpore excedentem manibus Domini commendauit. Interim soror quædam trepida, è S. Dionysij ecclesia, vbi sancta virgo obiit, ad monasterium currit, auditq̃ue in choro tanquàm psallentium magnam frequentiam. Itaque hærenti ei occurrit quidam eleganti vultu & habitu insigni, aitq̃ue ad eam: Noli huc propius accedere. Angeli enim sancti Godam puellam (Ita enim maiori gratia eam appellabat, quæ patria voce Bona cognominabatur) hinc secum absporiaturi sunt ad gaudia sempiterna, vt cum hac melodia celestis exercitus in aulam perpetuæ iucunditatis ingrediatur. Sicque anno vicesimotertio ætatis suæ, decimosexto Calendæ Octobris, migravit ad Christum circa annum Domini noningentesimum octogesimumquartum: sepeliuitq̃ue eam beatus Dunstanus in ecclesia S. Dionysij quam ipsa extruxerat. Hinc autem locum prælaga mente virgo sancta crebrò inuiserat, dicens: Hic locus est quietis meæ: eumq̃ue assiduo lachrymarum imbre irrigans. In ipso autem atrio monasterij xenodochium, in quo hodieq̃ue tredecim pauperes reficiuntur, instituit.

Sepelitur
in ecclesia
S. Dionysij
quæ sancta
adhuc viuens
extruxerat.

Cap. 7.
Apparet ma-
tri suæ.

Porò tricesimo ab obitu suo die apparuit virgo sancta matri suæ Vulftrudi, formosa valdè & hilaris, atque lumine sicut vestimento amicta & splendida, dixitq̃ue illi, se Regi suo benè charam in gloria sempiterna: satanamq̃ue ipsam coram illo accusasse, sed sanctorum Apostolorum patre cinijs se contriuisse caput eius, & cruce Domini Iesu eum se prostrauisse, atque ex illo triumphasse. Eodem tricesimo die nata est ex illusterrimis parentulis infantula, de qua ante eius obitum rogata beata Editha, vt eam è sacro fonte susciperet, respondit se suscepturam, quemadmodum Domino visum foret. Sed cum ipsa priùs nata esset cælo, quàm puella mundo: allata est puella ad ecclesiam, & sancto Elphego Episcopo illam baptizante, & cereum ei offerente atque dicente, Accipe puella lampadem cum qua introeas ad nuptias Domini: subitò quasi sancta Editha illam puellam tenente, palmulam tenerimam porrigens, cereum suscepit ac tenuit. Mox verò sanctus Episcopus Elphegus intellexit admirandum hoc esse diuinæ electionis præsagium, aitq̃ue parentibus puella: Hæc infantulam soli Deo desponsandam nutrite, & post ab lactatione monasterio eam tradite. Ea puella Brithgina appellata est, & apud Vuilthoniam postea Abbatissa effecta, in sanctitate vitam suam finit.

Insigne mi-
raculum.

Cap. 8.
Apparet S.
Editha Dū-
stanno, iu-
betq̃ue cor-
pus suū ele-
uari.

Post decessum sanctæ Edithæ tredecim elapsis annis, illa beata Dunstanno Archiepiscopo apparuit, dicens: Remiscens Dominus miserationum suarum, assumpsit me, placetq̃ue ineffabili bonitati illius, vt apud homines in salutem fidelium eius, honore afficiat, cum ille me apud Angelicos ciues in cælis honorarit. Ito ergò Vuilthoniam, diuinæque iussu capessens, corpus meum è terra eleuato. Nè dubites, nec villo te phantasmate deludi putes. hoc enim veritatis erit signū, quòd præter officia membrorum, quibus in puellari leuitate abusa sum, putà oculorum, manuum, pedum, reliquum corpus meum vt illibatum, ita & incorruptum inuenies. Libidinis enim & crapulæ expers semper fui. Pollicem quoque dextræ manūs, quo mihi assidue sanctæ Crucis signū impressi, illæsum videbis, vt appareat clemētia Domini in parte seruata: & paterna castigatio, in parte absumpta. Dunstanus ergò cum apud Sarū prope Vuilthoniam pernoctaret, per visum transfertur in ecclesiam Vuilthoniæ vsque ad tumulum sanctæ virginis: & ecce videt Angelica claritate sanctum Dionysium al-
tari

Viso S. Dū-
stanni.

